

Ба Шурои диссертационии 6Д.КОА-
019 назди Донишгоҳи миллии
Тоҷикистон (734025, Тоҷикистон, ш.
Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17)

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертасияи Шарипов Махмадкарим
Махмадсалимович дар мавзуи «Ҷавобгарии чиноятӣ барои ришвадиҳии
тиҷоратӣ тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои дарёftи
дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.08 –
Ҳуқуқи чиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷрои ҷазои чиноятӣ (илмҳои
ҳуқуқшиносӣ), пешниҳод шудааст (Душанбе, 2022. – 23 саҳ.).

Дар Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон инсон, ҳуқуқ ва озодиҳои
ӯ ҳамчун арзиши олӣ эътироф гардида, ба ҳимояи ҳамаҷонибаи ҳуқуқи
чиноятӣ, дар заминаи қонунгузории чиноятӣ таъмин карда шудаанд. Дар
замони муосир қонунгузории чиноятӣ ба сифати яке аз воситаҳои
муҳимми танзимсозандай муносибатҳои ҷамъиятӣ баромад намуда,
манфиатҳои шаҳс, ҷомеа ва давлатро аз таҷовузҳои чинояткорона ҳифз
менамояд.

Бо дарназардошти ин, бесабаб нест, ки ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои
инсон ва шаҳрванд аз таҷовузҳои чиноятӣ дар Кодекси чиноятии
Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар мадди аввал гузашта шудааст. Дар баробари
ин, рушд ва инкишофи кафолати фаъолияти озоди иқтисодӣ, соҳибкорӣ
ва баробарҳуқуқии иқтисодӣ дар кишвар ба созмон додани асосҳои
иқтисодиёти миллии пешрафта мусоидат менамояд, ки ин раванд,
кишвари моро ба шоҳроҳи пешрафту тараққиёти соҳаҳои гуногун равона
сохта, барои таъмини ҳадафҳои давлати иҷtimоӣ замина мегузорад.

Аммо, мутаассифона дар ҷомеа падидаҳое ба мисли ришвадиҳӣ,
ришваситонӣ ва дигар кирдорҳои ба ин монанд, ки манфиатҳои

иқтисодии шаҳрвандон, чомеа ва давлатро поймол месозанд, ба миён меоянд ва монеи рушди бемайлони соҳаҳои иқтисодӣ ва иҷтимоӣ дар кишвар гардида, эътиду боварии мардумро ба фаъолияти пурсамари мақомоти давлатӣ коста мегардонанд.

Рисолаи номзадии унвончӯ Шарипов Маҳмадкарим Маҳмадсалимович, ки ба мавзӯи “Чавобгарии чиноятӣ барои ришвадиҳии тиҷоратӣ тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон” бахшида шудааст, яке аз масъалаҳои хеле печидаву мураккаби илми ҳуқуқшиносӣ, ба ҳисоб меравад. Аммо бояд таъкид кард, ки ҳамон давлате муваффақтарини кишварҳои дунё ҳисобида мешавад, ки бо доштани конститутсияи посухгӯ ба ҳар суоле адолати иҷтимоиро таъмин кунад.

Ба ин маънӣ рисолаи номзадии Шарипов Маҳмадкарим Маҳмадсалимович бо унвони “Чавобгарии чиноятӣ барои ришвадиҳии тиҷоратӣ тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон” яке аз масъалаҳои муҳимму рӯзмарраи ҳуқуқшиносӣ буда, шоистаи таҳсин аст. Муҳимтар аз ҳама, чунин таҳқиқоти шоиставу ҷиддӣ кафолати падид омадани дастурҳои комил барои кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ мегарданд, ки мутаассифона, ҳанӯз ҳам ниёzmanди чунин маводанд. Бахусус, масъалаи ҷавобгарии чиноятӣ барои ришвадиҳии тиҷоратӣ ҳанӯз ҳам дар қонунгузории тоҷик ба таври бояд омӯхта нашудаву интизори пажӯҳиш аст.

Аз ин нуқтаи назар рисолаи номзадии Шарипов Маҳмадкарим Маҳмадсалимович бо унвони “Чавобгарии чиноятӣ барои ришвадиҳии тиҷоратӣ тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон” аз аҳамияти зиёди илмию амалӣ бархӯрдор аст. Ҳамон гуна, ки аз мутолиаи фишурда (автореферат) возех мегардад, рисола дар сатҳи баланди илмӣ иншо гардидааст, ки воқеан, дар дастраси умум қарор гирифтани он амри хеле муфид хоҳад буд.

Унвончӯ дар муқаддимаи кор доир ба муҳиммияти мавзӯи мавриди назар, дараҷаи омӯзиши мавзӯъ ва масоили мундариҷавии кори илмӣ маълумот додааст.

Аз ин рӯ, дар ҳоле, ки кафолати фаъолияти озоди иқтисодӣ суръати баланди рушдро қасб менамояд ва барои набаромадан аз ҳадди ваколатҳои пешбинигардидаи қонунгузорӣ, танзими қонунии он баҳри ҳифзи манфиатҳои ҷомеаву шаҳрвандон аз нигоҳи қонунӣ аҳаммияти аввалиндараҷа дорад.

Чунин падидай иҷтимоӣ, ба монанди дорошавии тамаъҷӯёна аз ҳисоби истифодаи мавқеи хизматии худ ба ҷомеа ҳанӯз аз даврони қадим маълум буд. Аммо ҷавобгарӣ дар ин самт танҳо барои додани тухфа ба намояндагони ҳокимияти давлатӣ муқаррар гардида буд. Дар м. 279 Кодекси ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар гардидани ҷавобгарии ҷиноятӣ барои ришвадиҳии тиҷоратӣ дар ҷомеа ба таври гуногун қабул карда шуд.

Қобили тазаккур аст, ки барои ришвадиҳии тиҷоратӣ аввалин маротиба дар Кодекси ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз соли 1998 ҳамчун ҷиноят, ҷавобгарии ҷиноятӣ пешбинӣ гардида буд. То ин замон дар қонунгузории ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон танҳо таркиби ҷинояти додану гирифтани пора ва миёнаравӣ дар порадиҳӣ муайян буд, ки ришвадиҳии тиҷоратӣ ба он айният дода мешуд. Маҳз мағҳуми ришвадиҳии тиҷоратӣ мутобиқан дар заминай мағҳуми додан ва гирифтани пора ба вучуд омадааст, ки ин дар ҳусуси айнияти таркибҳои мазкур низ шаҳодат медиҳад.

Вобаста ба андешаҳои дар боло зикргардида, таҳлили ҳамаҷонибаи назариявии масъалаҳои танзими қонунгузории ришвадиҳии тиҷоратӣ, амалияи татбиқи меъёрҳои ҳуқуқи ҷиноятӣ дар пайвастагӣ ба ҷавобгарии ҷиноятӣ барои ришвадиҳии тиҷоратӣ, коркарди тавсияҳои илман асоснок ҷиҳати муқаммалнамоии қонунгузории ҷиноятӣ дар замони имрӯза мубрам мебошанд. Мақсади таҳқиқоти мазкур низ пеш аз ҳама, барои

муайян намудани фарқияти баҳогузории чунин навовариҳо дар қонунгузории чиноятӣ ҳам аз нигоҳи назариявӣ ва ҳам аз нигоҳи амалӣ ба шумор меравад.

Дар маҷмӯъ, ин омилҳо аз мубрамияти мавзӯи таҳқиқоти диссертационӣ шаҳодат медиҳанд.

Тавре ки дар автореферат мушоҳида шуд, масоили матраҳгардида аз сӯи унвонҷӯ ба таври куллӣ муваффақона ҳаллу фасли худро ёфтааст. Ба назар мерасад, таҳқиқоти Шарипов Маҳмадкарим Маҳмадсалимович, ки ба мавзӯи “Ҷавобгарии чиноятӣ барои ришвадиҳии тиҷоратӣ тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон” кори мукаммал ва анҷомёфта буда, дар сатҳи баланди илмӣ иншо шудааст. Бидуни шак, рисола аз аҳамияти зиёди илмӣ бархӯрдор буда, барои донишҷӯёну пажӯҳишгарони риштаи ҳуқуқшиносӣ ҳамчун маводи илмии комил буда метавонад.

Дар баробари муваффақиятҳои зиёд, инчунин ҳолатҳое ба назар мерасанд, ки баҳснок ва посухталабанд:

1. Муаллифи рисолаи илмӣ пешниҳод менамояд, ки соҳтори диспозитсияи м. 279 КҔ ҔТ қоидаи умумии тарҳрезии соҳтори моддаҳои дигари Қисми маҳсуси КҔ ҔТ-ро вайрон менамояд. Ҳамчун қоида, дар моддаҳои Қисми маҳсуси КҔ ҔТ аломатҳои муайянкунандай танҳо як таркиби чиноят муқаррар шудааст, ки ин барои бандубости дурусти чиноят мусоидат карда метавонад. Дар моддаи 279 Кодекси чиноятӣ бошад, дар як модда ду таркиби чиноят пешбинӣ гардидааст (қ. 1-2 м. 279 КҔ ҔТ додан ва қ. 3-4 м. 279 КҔ ҔТ гирифтани пул). Бо назардошти қоидаҳои техникаи қонунгузорӣ пешниҳод карда мешавад, ки ҷавобгарӣ барои ришвадиҳии тиҷоратӣ дар доираи моддаҳои алоҳидаи Қисми маҳсуси КҔ ҔТ мустаҳкам шаванд (саҳ. 8). Дар ҳамин замина, меҳостам дар ҳусуси, мақсади чудо намудан ин модаро ба ду модда ва мавҷудияти онро дар қонунгузории чиноятии кишварҳои хориҷӣ маълумот пайдо намоем;

2. Муаллиф дар боби дуюми автореферати худ дар хусуси фарқи чинояти ришвадиҳии тичоратӣ аз дигар чиноятаҳо ба он монанд зербоби алоҳида пешбини накардасст, аз ин рӯ меҳостем фаҳмем, ки ислоҳи ин камбуди дар матни дисертатсия чой дорад ё не?

Дар маҷмӯъ, автореферати дисертатсияи Шарипов Маҳмадкарим Маҳмадсалимович фарогири пурраи муҳтавои рисола буда, дар он масъалаҳои гузошташуда аз лиҳози илмӣ пайдарпай баррасӣ гардида, мантиқан ҳаллу фасл шудаанд ва сазовори баҳои баланд аст.

Таҳқиқоти Шарипов Маҳмадкарим Маҳмадсалимович як кори бунёдӣ буда, комилан ба талаботи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, ҷавобғӯ буда, муаллифи он Шарипов Маҳмадкарим Маҳмадсалимович сазовори дарёftаи дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.08 – Ҳукуки чиноятий ва криминология; ҳуқуқи иҷрои ҷазои чиноятий (илмҳои ҳуқуқшиносӣ) мебошад.

Тақриздиҳанда:

**Муовини ректори Донишгоҳи давлатии
омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин
Айнӣ оид ба корҳои илмӣ, доктори илмҳои
ҳуқуқшиносӣ, профессор**

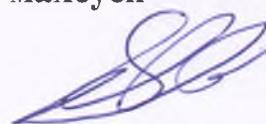
Сангинов Д.Ш.

Имзой Сангинов Д.Ш.-ро тасдиқ мекунам:

Сардори раёсати қадрҳо ва корҳои маҳсуси

ДДОГ ба номи С.Айнӣ

« 13 » ғарӯс 2022 с.

Мустафозода А.